

KARIM KATTAN

Suomentanut Lotta Toivanen

Eedenin
aamunkoitto

*KOSMOS

Roland Barthesin teoksen *Rakastuneen kielellä* lainaus s. 68,
mukailtu suomennos: Tarja Roinila.

Suomentaja kiittää tuesta Taiteen edistämiskeskusta ja
WSOY:n kirjallisuussäätiötä.

Suomen Kulttuurirahasto on tukenut tämän teoksen julkaisua suomeksi.

Suomen
Kulttuurirahasto

Ranskankielinen alkuperäisteos *L'Éden à l'aube*

© Éditions Elyzad, 2024

by arrangement of Florence Giry Agency (FGA), Paris

Suomenkielinen laitos © Lotta Toivanen ja Kosmos, 2026

ISBN 978-952-352-409-5

***KOSMOS**

Kosmos on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Painettu EU:ssa.

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@kosmoskirjat.fi

KARIM KATTAN

Eedenin aamunkoitto

Suomentanut Lotta Toivanen

*KOSMOS

*Väkivahva velho muutti
aikoinaan prinsessan muodon.*
Jean Cocteau, *Renaud et Armide*

*Ikkunasta hypännyt häilyvä ystäväni harhailee yhä.
Hän ei alas tullessaan luopunut ulkomuodostaan.
Mutta kun seuraan häntä, hän on yhtäkkiä
ryteikköä, pärskeitä, meteoreja, rajaton avoin kirja,
rypäleterttu, aluksia, keidas...
Colette, *La Naissance du jour**

Miten rakastaa sinua tässä oikukkaassa kaupungissa, joka tulistuu niin herkästi, tässä jumalan riivaa-massa kaupungissa, joka ei anna minulle tilaa palvoa jumalan sijasta sinua? Miten haluaisinkaan olla kauris Hebronin astia, kuulaan sininen ja raskaampi kuin yö, ja sinä olisit puhaltaja joka minut muovaa, sinun hengityksesi ja sinun sorminäppäryytesi antavat minulle muodon, pyörittävät, saavat hohtamaan, venyttävät äärirajoille, rajattomaksi, olen sinun tahtosi mukainen, sinun halusi heijastus, puhdasta haluasi, kätesi ihollani sytyttää minut kipinöiksi, hehkuksi tulipesässä, minä rakennan sinun onnesi, runsautesi. Miten haluaisinkaan kaikkina aikoina ja kaikkina öinä saada muodon sinun hengityksestäsi, sinun keuhkoistasi ja sinun syljästäsi, olla sinun halusi ainutkertainen lopputulos.

Sinä vuonna khamsin virisi helmikuussa. Egyptin tuulet ravisuttivat maata tauotta lokakuuhun asti. Helle jatkui. Hiekka verhosi talot, ikkunat, rauta-aidat ja ikkunalasit, tarkastusasemat, ruohonmyyjät, kulkukoirat, kiväärit ja aidanpiikit, uudet ja vanhat autot, silitetyt lakanat, kurkut ja kesäkurpitsat ja ruusut ja uima-altaat ja taivaan.

Jokaisen Eevan lapsen ja hänen naapurinsa välille kohosi hiekkaseinämä. Lentoasemat keskeyttivät toimintonsa. Kaikilla kolmella merellä, keskimmaisella valkoisella, myös punaisella ja kuolleella, horisontti katosi kokonaan. Hiekkaseinämä ulottui pyhälle virralle asti. Kaikki maat rajojen takana hävisivät pyörteisiin, ikään kuin tämä maa, tämä seutu, olisi aina ollut ainoa maa ja seutu. Nykyaikaan iski sokeus, välineet sekosivat, laitteiden kalibroinnit nyrjähtivät. Droonit ja vartiotornit pimeivät, tiedustelusatelliitit ja radiovastaanottimet häiriintyivät, sovellukset jumittivat, antennit villiintyivät. Tuulet sekoittivat paikannusjärjestelmän, pitkästä aikaa se ei paikantanut enää mitään eikä ketään. Mitä pidemmälle kevääseen päästiin, sitä pahemmin khamsin hajotti koko tuon maailmankolkan, niin ettei se tuottanut enää jäljitettäviä tietoja, ei signaalin signaalia, ei mitään dataa. Koko maa katosi tuulen alle, ikään kuin siepattiin maapallolta, hävisi.

Heräsi kysymys, oliko Egyptissä hiekkaa enää lainkaan, kun sitä pöllysi ilmassa niin valtavasti. Ihmiset syyttivät sympatioi-

densa ja antipatioidensa mukaan juutalaisia, palestiinalaisia, israelilaisia, samarialaisia, noitia, amerikkalaisia, muslimeja, venäläisiä, druuseja, kiinalaisia, arabeja, homoseksuaaleja, naisia, kristittyjä, helvettä, vastustajaa, jumalaa.

Hengittäminen muuttui mahdottomaksi. Tukehtuneita ruumiita totuttiin näkemään tienposkessa ja taloissa ja pelloilla ja kahviloiden pöydissä, ruumiskasoja näki pitkin rannikkoa – paha pysyköön kaukana korvistanne – ruumiita huulet rohtuneina ja suolaisina, hiekkaa keuhkoissa, silmät kuopistaan ulos raastettuina. Tuuli tappoi ennen kaikkea terveitä nuoria miehiä.

Itätuuleksi sitä kutsuttiin, ei siksi että se olisi oikeasti tullut idästä – Egyptistä se puhalsi ja vielä kauempaa, jinnien ja velhojen mailta, aavikoiden aavikolta – vaan siksi että tuulen, joka tappaa, tekee hulluksi, peittää hiekalla ja estää ja tuhoaa, vaistottiin tulevan aina idästä, mutta ei maantieteellisessä mielessä, ei itäisestä ilmansuunnasta, vaan absoluuttisesti. Se ei voinut olla mikään muu kuin itätuuli, se sama joka on jumalan käsi Kirjassa, se joka viriää ja halkaisee meren kahtia, ehdyttää lähteet ja lähettää heinäsiirakat, se ankara tuuli joka rankaisee ja pelastaa, nälkiinnyttää esikoispojat, raiskaa puutarhat, sysää satelliitit pois radoiltaan, hävittää kaupungit ja riuduttaa suuret, vahvat ja oikeamieliset.

Hiekka levittäytyi horisontin ylle kuin moirésilkkinen leninki.

Vainajat puettiin hienoiimpiin asuihinsa, niihin häitä varten säilytettyihin. Heille järjestettiin komeita kulkueita, joissa lyötiin tahtia ja laulettiin ja ulistiin hääsävelmiä, synkkiä kihlajaisia kalmoiksi kylmenneille naimattomille neitsyille. Päät seppelöitiin kukkasin, kylmille ja verettömille huulille painettiin suudelmia, löyhkäävälle suulle vuodatettiin kyyneleitä, heidät valmistettiin taivaallisiin häihin ja pantiin multiin.

Siihen kaikkeen totuttiin. Unohdettiin jopa, ettei se ollut normaalia. Tuolle kaudelle ei keksitty nimeä. Kesäksi sitä sanottiin.

I

Ennen kesää

Kesä kesti siis helmikuusta lokakuuhun. Niin se menee. Ja tarina, jonka nyt teille kerron, tapahtui sen kesän aikana, jolloin puhalsi khamsin, tuhoisa itätuuli, Sethin, käärmeiden ja hämärien taikojen tuuli. Kesä päättyi eräänä lokakuun päivänä, jolloin tuuli tyyntyi, yhtäkkiä kuten oli tullutkin, ja palasi kavalille itäisille maille, turmiolisille läntisille maille ja jätti jälkeensä miljoonia marttyyreita ja toisen mokoman surevia äitejä.

Kun ne kaksi näyttäytyivät minulle ja teille, he ovat eläneet vähintään tuhat elämää. He ovat olleet (annan teidän arvata, kumpi on ollut mitäkin, mutta olennot eivät siis ole symboleja): hyasintti, rotta, vuokko, käärme, poikajinni ja tyttöjnni, jänis, sakaali, leijona, kaunokainen, kuu, tuulenhenkäys, lammas, kotka, lohikäärme, joutsen ja monta kertaa mies tai nainen. Uusimpaan elämäänsä, siihen jonka yhdestä kesästä tarinamme kertoo, he ovat tulleet kuin olisivat heränneet miljardista unesta. Tämä teidän tulee hyväksyä, se on jatkon kannalta ratkaisevan tärkeää. Muuten te ajattelette, että kaikki on pelkkää hölynpölyä. Ja teidän tulee ymmärtää, että tapahtuu paljon muutakin kuin se minkä teille nyt kerron. En kerro kaikkea. Te ette voi edellyttää, että kerron yksityiskohtia. Onko selvä?

Niin se menee.

Mikä kesä. Miten kauhea ja raskas kesä. Minäkin tukehduin, en sietänyt tuuliani ja julmuuksiani. Ja nuo kaksi... enimäkseen he yskivät hiekkaa, heidän suussaan ja sieraimissaan oli hiekkaa kun he suutelivat, pakaroiden välissä oli hiekkaa kun he peseytyivät, hiekkaa oli sängyssä, lakanoissa, hiekkaa oli mukeissa ja lautasilla, hiekkaa oli matonkuteissa, tyynyliinojen sisällä ja taskuissa ja kalsareissa, kaikkialla. He pyyhkivät kaiket päivät, ikkunoita, pöytiä, aivan turhaan, koska hiekka kukisti maailman. Kesä ei ollut hauska. Taivas ja maa roihusivat. Oli pidettävä maskia, pyrittävä pysymään sisätiloissa. Päivää rytmittivät naiset, jotka tamppasivat matoista hiekkaa parvekkeilla, ja miehet, jotka vaikeroivat, kun auto hyytyi tienvarteen. Koko maa oli hermorauniona. Tiedätekö, kham-sin aiheuttaa paniikkikohtauksen kaltaisia oireita, keuhkot ja sydän räjähtävät. Kaikki ruumiinaukot ja putket, koko putkisto menee tukkoon ja elimistö luhistuu. Sellaisina heidät pitää nähdä. Räjähtämäisillään. He ovat hikisiä, pölyisiä ja kurkkua myöten täynnä. Sellaisessa tilanteessa kaipaa kaikkein vähiten toisen vartalon kosketusta. Ja silti...

Ja silti. Niin se menee.

Minäkin tukehduin tuona helvetinkesänä. Minä, joka supisen, minä, taivas ikkunan takana. Olen kaikki taivaat kaikkien makuuhuoneiden ikkunoiden takana. Olen sama kaikkialla ja silti erilainen. Olen tuhat ja yksi. Tuhat yksi. Tuhat. Yksi. Olen tähtiä täynnä ja ikkunankehysten rajaama, olen sisällä ja ulkona. Olen kosketuspinta, olen hengitystä. Olen heidän uniaan yhdistävä häilyvä side. Olen ikkunasta kajottava taivas kaikissa sinisen sävyissäni. Joskus vetäydyn, mutta jos minut unohdetaan, muistutan itsestäni arvaamatta niin kuin sini-vihreäsilmäinen enkeli. Minä, rakastavana yllänne kaartuva

taivas, rakastava ja tukehduttava taivas, tähtiä kannatteleva taivaankansi, minäkin paloin ja tukehduin. Mutta minä pysyin: itätuulen ylisenä, auringonlaskujen takaisena, aamunkoittoa varhempana.

Palataanpa kuitenkin noihin kahteen sankariini ja kullamuruuni. Kuunnelkaa siis. Nyt he heräävät.

Ensimmäinen makaa tuossa. Hän nukkuu. Shh... Hän nukkuu tyynen näköisenä. Hengitystä ei kuulu. Hän nukkuu kuin olisi kuollut. Huolet ovat haihtuneet. Kaikki on takanapäin, melu, vimma, hulluksi tekevä tuuli. Hän nukkuu itsensä ja maailman unohtaneena. Koetan kuvailla häntä, vaikka nukkuvassa ihmisolennossa ei ole paljon kuvailtavaa. En tiedä minkä väriset silmät hänellä on, ja pää lepää kalliolla sellaisessa asennossa, ettei kasvonpiirteitä erota. Voin kuitenkin sanoa, että hän nukkuu, tyynesti, että khamsin on tyyntynyt tässä tuhotussa kaupungissa. Voin myös sanoa, että hän on aikuinen. Hän on pitkähiuksinen, laiha, luiseva. Ja hän nukkuu, nukkumistaan nukkuu. Häntä ympäröivä kaupunki on raunioina. Rakennukset on revitty auki. Metallitangot sojottavat kohti taivasta kuin uhaten seivästää minut, jotta vuotaisin verta nukkujan päälle. Mutta taivas ei piittaa ihmisten hyökkäyksistä. Hiekkaseinämän takana minä olen kirkas ja sininen, niin kuin aamunkoiton ja pommitusten taivaat ovat.

Kaupunki on jälleen ihanneasussaan. Se on 2000-luvun ihmiskunnan pommittama kaupunki. Ne ovat kaikki samantaisia, tuhottuja, näkymättömien käsien raastamia, ne päästävät tuulen puhaltamaan lävitseen. Tyyniä kuin metsä. Hiljaisuus on niin suloista, että hän on tyyntynyt ja vaipunut uneen, tämä pitkähiuksinen, aikuinen mies. En tiedä vielä, onko tämä hänen

tarinansa alku vai loppu. Mennään lähemmäs mutta, shh, hiljaa ja varovasti. Älkäämme herättäkö nukkuvaa kaupunkia.

Iisak. Se on hänen nimensä. Sillä nimellä aion häntä kutsua. Nimi sopii hänelle. Erinomaisesti. Hän muistuttaa eloonjäänyttä, ruhtinasta. Hienokseltaan vain, tietenkin, sillä ensinnäkin hän nukkuu ja siksi toiseksi hän ei ole eloonjäänyt eikä ruhtinas, ei edes unissaan. Mutta hänen hengityksestään kuulen, että annan hänelle nimen Iisak. Miksi Iisak nukkuu tuhotussa kaupungissa yksinään? Mitä saan kaivetuksi esiin raunioista? Ja mikä kaupunki tämä on, toisten runtelema 2000-luvun kaupunki, joka henkii kahtalaisia tunteita: katumusta ja huojennusta, alistumista ja halua?

Tuossa on hänen kenkänsä (sinipunaraitainen, valkoinen lenkkitossu. Mitä viestii Iisakista se, että hänellä on sellaiset jalkineet?) Toisessa jalassa ei ole kenkää, ei edes sukkaa. Mitä se merkitsee? Ehkei mitään. Tuskin mitään. Hetkinen, mainittakoon jalan täydelliset linjat, se muistuttaa erehdyttävästi kreikkalaisen patsaan jalkaa. Mutta nyt se liikahtaa. Jalalle lentää kärpänen, ja toisella, sillä lenkkitossujalalla, hän kihnuttaa koipea ja kärpänen lennähtää pois. Muuta liikettä ei näy. Tarkastellaan Iisakia, joka nukkuu yksin.

Hän liikahtaa. Nyt hänet erottaa paremmin. Ei häntä komeaksi voi sanoa. Mutta ei hän rumakaan ole. Hän on sellainen kuin on. Hänellä on kaunis jalka, ja kasvot jotka ovat piirrettävissä ja kuviteltavissa. Kasvot ovat jurot, tutustumista karttelevat.

Hei.

Hei Iisak.

Annoin sinulle ruhtinaan tai eloonjääneen nimen, mutta siitä ei kannata hakea sen syvällisempää merkitystä kuin sointi, tuo hengityksessäsi suhiseva ”Iisak”, tuskin olet kumppaakaan, olet

vain ihminen kaupungissa, joka vetäytyy sivuun sen verran, että sinä voit astua maailmaan.

Hei. Sinä et kuule minua, mutta olen tässä ympärilläsi, yläpuolellasi, kannatellen sinen takaisia tähtiäni, menneitä ja tulevia pilviäni, sinisyyttäni. Hei Iisak, nyt pitää herätä. Pitää nousta ja poistua raunioista ja unesta. Meidän pitää löytää sinun puuttuva lenkkitosusi, et voi kulkea auki revityssä kaupungissa paljasjaloin, ja meidän pitää löytää sinulle polku.

Hei Iisak. On jo aika. Olet nukkunut tarpeeksi. Olet ehkä nukkunut seitsemäntuhatta vuotta. Ylös siitä. En nimennyt sinua turhan päiten.

Iisak syntyi puutarhan ja laakson välissä. Hän syntyi niin kuin tähdistä pudotaan. Muuan nainen löysi hänet hylättynä veden partaalta. Naisesta tuli hänen äitinsä, joka kasvatti hänet puutarhan ja laakson välissä. Nainen kiitti enkeleitä ja pyhiä myksiä siitä, että ne olivat tuoneet hänen polulleensa lapsen. Hän harkitsi, että olisi antanut pojalle nimen Khidr, koska oli vakuuttunut siitä, että onnenpotku oli Al-Khidrin, itsensä pyhän miehen tekosia. Löytämällä lapsen nainen pelasti sen kuolemalta mutta tuomitsi sen samalla menettämään jonain päivänä hänet, äitinsä. Iisak kasvoi, eli rauhallisen lapsuuden, niin otaksun. Hänen ympärillään järisee, värähtelee. Näkyy kylä, jossa hän asuu, ja horisontissa kaupunki, jossa hänen koulunsa on. Kaupungeissa ja kylissä kuohuu. Eräänä päivänä niiden väliin pystytetään betonimuuri, melkein yhtä korkea kuin minä. Mutta se on sivuseikka.

Kuohuja oli myös naisella, joka Iisak-lapsen löysi ja jota lapsi kutsui äidikseen. Iisak ajatteli, että äiti oli kuin villisti kieppuva

taikavoima, tuo nainen, josta tuli hänen nuori äitinsä, sitten tutiseva äitinsä ja lopulta kuolemaa tekevä äitinsä, jonka Iisak olisi halunnut pitää ikuisesti vankina elävien joukossa (hän kuvitteli äidin kauhun ja lamaannuksen kuoleman lähestyessä, ja säästääkseen äitinsä kauhulta hän oli valmis uhraamaan itsensä ja koko maailmankaikkeuden.)

Iisak katsoi hiukan kieroön, hän tuntui aina katsovan toisaalle, odottavan muuttuvansa toiseksi. Siksi hän näytti joskus demonilta ja näyttikin pirunnaamansa mielellään.

Nainen, joka hänet löysi, oli antanut hänelle nimen jota hän sietä, kunnes teini-ikäisenä vaihtoi toiseen. En tiedä mikä se oli, siis se jonka hän hylkäsi ja jätti tienposkeen kuin tyhjän käärmeennahan.

Ja toinen. Miten kutsuisin sinua, toista miestä? Sinä olet niin tavattoman, typerryttävän hentoinen. Sinä kaunis, nukkuva mies, vaalea kuin läikkä okranvärisellä hiekalla, sinä sinisen ja pohjoisen sävyissä hohtava, nukkuva mies. Minkä nimen sinulle antaisin, nimen jonka ansaitset, jota minulta pyydät ja jopa vaadit, sinä kaunis nukkuja? Jos siitä toisesta sanoin, että hän on laiha eikä ruma, sinusta, sinusta voin kyllä sanoa, että olet kaunis, tavalla joka ylittää ajan ja avaruuden. Siinä hän on, kaunis mies. Sinua katsellessa rinta – sillä minullakin on rinta – tulee täyteen syvällistä ja moraalista iloa. Moraalista, kyllä vain, iloa joka herättää halun tehdä hyvää. Jakaa hyvää ympärille. Korkealta syvyyksistäni minä tahdon jakaa hyvää kuin ravitsevaa sadetta.

Siinä sinä olet, sinä hyvyttä kutsuva, kaunis mies, nukkuvana raunioissa. Kauanko, kullanmuru – tohdinko sanoa – enkelini,

olet nukkunut? Tuhat vuotta? Kauanko olet nukkunut tässä magmassa, uinunut sinisissä läikkeissäsi? Taatusti tuhat vuotta.

Mistä tuhotusta kaupungista sinä ilmestyit, kaunis mies? Sinusta voin sanoa, että... että sinä olet yksin, ypöyksin. Kauneuden lailla yksinäisyys on osasi. Et olisi sinä etkä olisi kaunis, ellet olisi yksin. Kallisarvoinen aarteeni. Olet niin kaunis, että sinua katsellessa, niin kuin minä sinua katselen, kauneudestasi lohkeaa katseeni verran. On ikävä teko siepata rahtuakaan kauneudestasi, sinä komeimmista komein. Nyt sinun pitää herätä. Hei. Se toinen odottaa sinua, ja sinäkin odotat häntä. Teidän pitää herätä ja elää se elämä joka teillä on eletävänä.

Teidän pitää, hop, astua sisälle aikaan.

Annan sinulle siis nimeksi ylimaallisen taivaan värin, annan sinulle nimeksi sen mertensyvyyksien salaisen värin, jota ei ole löydetty, ja sikeimpien unieni värin, kun uneksin tähtieni uumenissa. Sillä minäkin uneksin, tiesitkö, tiesittekö te, että minä hengitän ja uneksin tähtieni syvyyksissä? Ja siinä sinä olet, sinä, minun uneni lihaksi tulleet, sinä unieni ruumiillistuma. Siinä sinä olet, kaukaisten seutujen väreissä, säihkeenä tähti-loistoni takana. Annan sinulle nimen, joka on veistoksellinen niin kuin korvasi, siro korvannipukkasi.

Nyt pitää herätä, Jubrail! Sekö se on, Jubrail? Tai ehkä Gabriel. Gabriel, jonka uneksin rakastamaan.

Antakaa kun kuvailen teille Gabrielia. Kuvailen häntä siten kuin hänet näen. Näen hänet, sanotaanko siten kuin Iisak hänet eräänä päivänä näkee, mutta tähtieni läpi. Gabriel on kaunis. Hän on kaunis kuin Joosef, joka sai, tai anasti, puo-

let luomakunnan kauneudesta. Hän on kaunis maailman-
kaikkeuden mittakaavassa. Jos maapallolle tulisi avaruusolioita,
joilla ei olisi kauneuden käsitettä tai joille kauneus tarkoittaisi
kolmea kärsää kolmiomuodostelmana keskellä naamaa, ja jos
ne lentävältä lautaselta laskeuduttuaan kohtaisivat Gabrielin,
ne sanoisivat hänestä silti: tuo olento on kaunis. Gabrielin
hymy on kaunis galaksienvälisellä tavalla.

Gabriel lespää. Kevyesti. On kuin (kuten Iisak kerran sanoo)
hänen kielensä tahtoisikin niin kiivaasti rakastaa, ettei se pysy
aloillaan. Gabriel lespää, ja hänen äitinsä yrittää lakkaamatta
korjata pojan puhetta. Lespaus tekee Gabrielista kuitenkin
vain entistä rakastettavamman. Se on hänen fyysisen olo-
muotonsa ainoa puute, joka vertaisten silmissä saa hänet näyt-
tämään inhimilliseltä. Kun tytöt yhdeksänvuotiaana rakastuvat
häneen, he sanovat, että hänen lespauksensa kuulostaa söpöltä.
Viisitoistavuotiaat tytöt sanovat samaa, ja samaa ajattelevat
hiljaa mielessään pojat, jotka pitävät pojista ja jotka öisin
vaaleansinisissä lakanoissa uneksivat Gabrielin kielestä. Sen
jälkeen kaikki nuoret miehet ja naiset rakastuvat Gabrielin
lespaukseen. Se on puhdasta niin kuin hänen polaarisisilmänsä
ja myöhemmin parta, joka on alusta alkaen jäätikönvalkea.

Oudon hiekkatuulen peittäessä kaiken alleen kaksi nuorta miestä kohtaa toisensa täti Fatiman luona. Jerusalemin sokkeloisessa kaupungissa yöt kuluvat jinneistä, leijonista ja ritareista tarinoiden.

Riivatun vuodenajan keskellä Gabriel ja Iisak rakastuvat, eksyvät ja löytävät toisensa uudestaan.

Rakastavaiset päättävät lähteä yhdessä uhkarohkealle matkalle hiekasta ja tarkastuspisteistä huolimatta. He matkaavat pitkin pirstoutunutta maata Jerusalemistä Jerikoon ja edelleen salaperäiseen kylään, jossa unohdetaan kuolla.

Karim Kattan kuvaa taianomaisesti Gabrielin ja Iisakin matkaa ankarassa mutta yltäkylläisessä ja upeassa Palestiinassa. Tarinan lopetus jättää lukijan haukkomaan henkeään.

*KOSMOS

KI.84.2

ISBN 978-952-352-409-5